

Delove podjetniške zvezde
Lokalne volitve 2018

Kultura Oder

TISKANE IZ

GLEDALIŠČE | MACBETH | ALESSANDRO SERRA

Magične sile jutrišnjeg dne, ki umorijo Macbe

Škotska drama, ki živi v divji
pokrajini Sardinije danes gost
Slovenskem stalnem gledališč

Objavljeno 06. december 2018 09.00

Posodobljeno 06. december 2018 09.00

Odpri galerijo

Na odru je sedem igralcev, a včasih se zdi, da jih je
vsaj dvajset. Fotografiji Alessandro Serra

TISKANE IZ

Irena Štaudohar

Predstava *Macbettu* režiserja Alessandrija je izjemna gledališka izkušnja. Ko sem gledala, ni bilo več zunanjega sveta, samo črnina in skrivnost odra, ki se je zdel neskončen kot nočno nebo in moja čuti bila kot tipalke žuželke. Predstava je le dobila nagrado ubu in bila razglašena za najboljšo v Italiji. Danes bo gostovala na velikem odru Slovenskega stalnega gledališča Trst. Če želite videti enega izmed najboljših Shakespearovih *Macbethov*, je ne smete zamuditi.

Včasih se stvari v življenju povežejo v krog. Takšno je bilo moje potovanje po Sardiniji, iz glavnega mesta Cagliari na jugu v središče otoka, v nenavadno mesto Nuoro, da bi videla *Macbetha*, o katerem so mi vsi pripovedovali. Producent predstave, umetniški direktor gledališča Sardegna Massimo Mancini,

s katerim sem se odpravila na pot, je dobro napenjal dramaturški lok, vedel je, da so stvari, o katerih mi bo govoril in mi jih pokazal, prolog v gledališki dogodek.

TISKANE IZ

Prva postaja: svetišče megalitske kulture Nuragov Santa Cristina. O tem starodavnem ljudstvu, ki je na otoku živel 1500 let pred našim štetjem, ni veliko znanega. Za njega po vsej Sardiniji ostali visoki trinadstropni stolpi, o katerih se zdi, da so pozabljeni iz filma *Gospodar prstanov*. To niso bili bivališča, svetišča in trdnjave, ampak telekomunikacijske naprave. Na otoku jih je bilo kot 10.000 in vsi so narejeni tako, da se od enega vidi do naslednjega, po mnenju arheologov so na ravnih strehah stolpov kurili ogenj ter si tako pošiljali sporočila. Santa Cristina hrani še eno skrivnost – podzemni vodnjak oziroma tempelj, ki nenavadno spominja na egipčanske gradnje, tako kot nekateri kipi boginj, ki so ostali za tem ljudstvom. So Nuragi poznali veličastno kulturo na drugi strani morja?

Kaj pripoveduje pokrajina?

TISKANE IZ

Pokrajina v okolici Nuora je divja in hrabra. Zime so ledene in snežene. V sedemdesetih letih je to bilo divje območje, predvsem vasi Orgosolo, znano po ugrabitvah družin premožnih družin. Organizirale so skrajno levičarske uporniške skupine, ki so pogledovale s kriminalom. Še vedno so polne o krutih zgodbah odraslih in otrok, ki so ponavadi odrezali del ušesa ter ga kot dokaz poslali njihovim najbližjim in včasih, ko odkupnina zanje previsoka, več let prežive se skrivali z ugrabitelji.

Predstava je leta 2017 dobila nagrado ubu.

Predzadnja postaja je bila obnovljen etnografski muzej Sardinije v Nuoru: pastirji, živinorejci, križi, skoraj vesoljske pustne maske, na tisoče vrst kruha, ki so ga gospodinje

s kiparskim talentom oblikovale v neverjetne oblike, med njimi značilni *carsau* – suh ploščat kruh, ki so ga pripravljale za pastirje, k več mesecev potikali po pašnikih. Mno danes živijo tako. V okoliških vaseh bl Nuora ni nič nenavadnega, če v vaško l domačini prijezdijo na konjih.

TISKANE IZ

Moč arhetipa

To je pot, ki me je pripeljala do *Macbeth*, izmed mojih najljubših tragedij. Kratka učinkovita je, vse v njej se zgodi zelo hoder odprejo temačne čarovnice, ki nap Macbethovo usodo, sledi krvav umor in za njim glavni junak zdrsni po toboganu naravnost na nabrušen meč. Režiser Alessandro Serra, ustanovitelj skupine Teatropersona, ustvarja v Rimu, a je po rodu s Sardinije. V svojih prvih predstavah je v gledališče prestavil filme Ingmarja Bergmana, še danes ga inspirirajo Grotowski, Mejerhold in borilne večšine, ki jih trenira od otroštva. Jasno je, da pri režiji ničesar ne prepusti naključju, zato je tudi avtor izjemne luči in zvoka.

Oder sardinskega *Macbetha* je skoraj prazen.

Na njem so le štiri dolge železne mize, čas menjajo obliko, postanejo trdnjava, zid in so vedno ozvočene. V predstavi so samo moški, tako kot je bila navada v Shakespearovih časih. Sedem jih je, če včasih zdi, da jih je vsaj dvajset. Tri bratčarovnice so nekaj najbolj magičnega, videla v gledališču, fizično izjemne dic pošasti, a že naslednji trenutek zabavni norci, včasih se zdi, da so skoraj pritlik drugič velikanske, smešne so in grozlj njihove metle letijo po zraku in dvigajo nekem trenutku sedijo za narobe obrnj in zdi se, da se je perspektiva sveta spro

TISKANE IZ

Režiser je povedal, da verjame v paralelni svet, v nekaj, kar je zunaj naše percepcije. V nadnaravno, ki, ko prevzame telo, to ne zna več sprejemati ljubezni in lahko postane zlo, kot tisto, ki se je naselilo v Macbethu. Čeprav čarovnice ne prikazujejo zla, ampak nadnaravno, ki se skriva v naravi.

Igralci in režiser znajo obrniti odrsko perspe

Lady Macbeth je dva metra visok igralceni izmed najmočnejših scen z vinom c krvjo hrani požrešne prašiče, v katere s spremenijo igralci, v drugi spet, ko umi dobesedno lebdi v prostoru. »Vse žensl predstavi predstavlja ena sama mati bo nosilka smrti: Lady Macbeth,« je poveo režiser. Želel si je, da bi bila velika kot kaper starodavnih ljudstev, ki so nekoč živeli na otoku. Predstava je polna arhetipov Sardinije in njene barbarske divjine, ki je v ljudeh in živalih. Slišimo kravje zvonce, gledamo živalske kože, prašno zemljo, pustne maske, karneval, na mizi leži kruh casau, ki je ozvočen, in ko po njem hodi duh kralja Duncana, se zdi, da smrt škriplje z zobmi in

straši Macbetha. Vojaki spijo na kamnih, ki so položeni drug na drugega, tako kot so nekoč spali pastirji. Predstava prikazuje najbr mračne starodavne človekove instinkte Macbeth in kralj Duncan sta si fizično podobna, dva obraza enega kovanca.

TISKANE IZ

Tako močen, kot je vizualni del predstave, tudi njen zvok. Včasih je tako čuden, da ga lahko skoraj vidimo, in tako tuj, da zaradi zavibrira naša koža. Igralci Shakespear govori v sardinščini. »Želel sem si, da besede kotalile,« je povedal Serra. Najprej načrtovali, da bodo govorili v italijanskem jeziku. »A ni šlo. Besede so bile žive, a telo igralcev mrtvo. Sardinščina je drug čudovit jezik je, starodaven, a zelo vitalen. Še danes ga tu govorijo tako pastirji kot intelektualci.«

Poleg *Hamleta* je *Macbeth* njegov najljubši dramski karakter. »Obseden sem z ljudmi, ki delajo napake, njihove slabosti me ganejo in do njih sem sočuten.« Premišljuje, da Macbeth ves čas govori o prihodnosti: »*Le jutri in spet jutri*

in spet jutri počasi plazi se od dne do dne, je najbolj znani stavek iz te drame.« Čarovnice mu povedo, da bo nekoč postal kralj, a ne more dočakati, zato vzame stvari v svoje roke ter umori kralja. »Težava je, ker ne živi v sedanosti in zaradi tega znori. Kot današnja družba, ki ves čas hiti.« Po njegovem mnenju mora gledališče ustvariti, vzpostaviti novo realnost, oživeti realnost, ki je vedno obstajal. Kako pogledati v leto, da se ti pri tem ne zmeša, tako kot se je glavni junaku? Gledališče to zna. Rdeča ta predstavi zamenja čas in prostor z drugim časom in prostorom. Predvsem odpre vse jezove in razlije moč igralca čez oder v gledalčevo telo.

TISKANE IZ